

Innst. O. nr. 112

(2000-2001)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om lov om endringer i lov 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning og fordeling av energi m.m. (energiloven)

Ot.prp. nr. 56 (2000-2001)

Til Odelstinget

SAMMENDRAG

Olje- og energidepartementet viser i proposisjonen til at det nå er over 10 år siden energiloven ble vedtatt og trådte i kraft. Kraftforsyningen har i denne tiden vært gjennom en kraftig omstilling til konkurranse i produksjon og omsetning, samt til en omfattende regulering av monopolvirksomheten i nettet.

Departementet foreslår i proposisjonen å endre energilovens formålsbestemmelse (jf. lovens kap. 1) slik at «bruk» av energi blir nevnt blant de funksjoner som skal ivaretas gjennom loven. Dette vil synliggjøre at loven omfatter hele kjeden fra energiproduksjon til energibruk. Det foreslås også at de steder i loven hvor NVE uttrykkelig er nevnt ved navn skal endres til «departementet» eller «konesjonsmyndigheten». Ansvarsfordelingen mellom departementet og NVE skal ikke endres.

Det foreslås videre enkelte tilpasninger av konsesjonsordningene for elektriske anlegg, omsetning av elektrisk energi og fjernvarme. Det foreslås samtidig å opprette en egen konsesjonsordning for drift av organisert markedsplass for fysisk kraftomsetning.

Når det gjelder behovet for revisjon av energiloven viser departementet til at loven ble utformet som en konsesjonslov, og at rettigheter og plikter for aktørene skulle reguleres gjennom konsesjonsordninger med tilhørende vilkår. Det ble lagt opp til at lovens konsesjonsordninger og de føringer som skulle settes, skulle utfylles både gjennom forskrifter med standardiserte vilkår og ved hjelp av individuelt tilpassede vilkår i den enkelte konsesjon.

Utviklingen av reguleringen i regi av Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har gått mot stadig mer generelt virkende regler hvor den enkelte konsesjonærs rettigheter og plikter langt på vei følger av lov og forskrift når konsesjonsvedtak fattes. Departementet mener at det er behov for å forankre enkelte

sentrale funksjoner direkte i loven, og dermed skape et klarere rettslig grunnlag og rammer for regulering gjennom konsesjoner og forskrifter.

Innenfor omsetningskonesjonsordningen skilles det mellom kraftomsetning og produksjon som begge kan organiseres gjennom et marked, og oppgaver innenfor nettfunksjonen som er naturlige monopoler.

Ordningen gir myndighetene mulighet til å kontrollere nettfunksjonen som et naturlig monopol, ivareta kundenes interesser, sikre en økonomisk rasjonell omsetning og bruk av elektrisk energi, samt ivareta hensynet til etablering og utvikling av kraftmarkedet.

Monopolkontrollen har et tosidig formål. På den ene siden skal den sikre at nettvirksomheten er effektiv, slik at den kan levere nettjenester med tilfredsstillende leveringskvalitet til lavest mulig nettleie. Ett punktтарiffsystem, hvor overføringstariffene ikke avhenger av kraftkontrakter, legger videre til rette for en effektiv kraftomsetning. Utformingen av punktтарiffene har som hovedmål å sikre en effektiv bruk av nettet.

Departementet viser til at dagens konsesjonsplikt ble etablert i en tid da funksjonene bygge, eie og drive ble fylt av samme subjekt. Konsesjonsplikten er i hovedsak begrunnet i at konsesjonsmyndighetene skal treffe beslutning om hvorvidt og hvor anlegg skal etableres, og behovet for å ha kontroll med drift av slike anlegg når det gjelder ansvarsforhold, drift og vedlikehold.

Departementet foreslår at den konsesjonspliktige virksomheten endres fra å drive til å eie, jf. §§3-1, 3-2 og 5-1. Konsesjonsplikten pålegges den reelle eier. Dette gir en klarere avgrensning av konsesjonsplikten. Det foreslås ingen endringer med hensyn til konsesjonsplikten for å bygge elektriske anlegg. En tilfredsstillende regulering vil videreføres selv om en endrer den konsesjonspliktige virksomheten fra å drive til å

eie, samtidig som det gir bransjen fleksibilitet i valg av driftsformer.

Departementet foreslår at det skal opprettes et nytt kapittel 5A hvor bestemmelser om systemansvar, rasjonering og krav til leveringskvalitet samles. Departementet skal fastsette hvem som skal være systemansvarlig i det norske kraftsystemet, samt nærmere forskrifter om systemansvaret. Bestemmelsene vil gjelde generelt uavhengig av om aktørene som reguleres har konsesjoner gitt i medhold av loven eller ikke. Departementet mener det er hensiktsmessig å innføre en rasjoneringsmyndighet med ansvar for planlegging og administrativ gjennomføring av rasjonerings tiltak. Dette vil inkludere nødvendige planer og etablering av administrative og operative systemer for å håndtere en rasjonerings situasjon, samt å overvåke gjennomføringen etter at tillatelse til å sette i verk rasjonering er gitt.

Departementet foreslår i tillegg å samle hjemmelsgrunnlaget for energiplanlegging i en egen bestemmelse i nytt kapittel 5B.

Det foreslås videre å lovfeste en del bestemmelser som hittil har vært gitt som vilkår i omsetningskonsesjonene.

Departementet foreslår også noen justeringer og oppdateringer i lovens ordlyd på enkelte andre områder. Bestemmelsen om adgangen til nettet gjøres klarere. Endringer i plan- og bygningslovens kapittel om konsekvensutredninger nødvendigvis også lovtekniske endringer. Beredskapsrådet for kraftforsyningen foreslås nedlagt.

Endringene i denne proposisjonen anses også å være i samsvar med elmarkedsdirektivet jf. direktiv 96/92/EC om felles regler for det indre marked for elektrisitet, som er et ledd i liberaliseringen av elektrisitetsmarkedet. Det skal blant annet understrekes at de konsesjonsordninger som videreføres med visse justeringer er nødvendige for å opprettholde et sikkert og effektivt kraftmarked, og at likebehandling av aktørene ligger til grunn for de aktuelle konsesjonsordningene. Spørsmål i forhold til direktivet er drøftet nærmere i proposisjonen.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Aud Blattmann, Gunn Karin Gjøl, Bent Hegna, Anders Hornslien, lederen Tore Nordtun og Torny Pedersen, fra Kristelig Folkeparti, Hilde Frøkjær Johnson og Bror Yngve Rahm, fra Høyre, Bent Høie og Jan Tore Sanner, fra Fremskrittspartiet, Øyvind Korsberg og Øyvind Vaksdal, fra Senterpartiet, John Dale, fra Sosialistisk Venstreparti, Hallgeir H. Langeland, og fra Venstre, Gunnar Kvassheim, mener det er

positivt at Regjeringen har foretatt en gjennomgang av energiloven av 29. juni 1990. Det er nå høstet en del erfaringer med energilovens funksjonsmåte, noe som gjør det nødvendig å foreta enkelte tilpasninger og justeringer.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, mener det er viktig med en samfunns- og miljømessig god forvaltning av kraftressursene.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti, mener at forslaget representerer en nødvendig justering av energiloven etter at den har fått virke i 10 år. Energiloven har gitt de ønskede resultatene og Norge var i den sammenheng et foregangsland. Kraftforsyningen har i denne tiden vært gjennom en kraftig omstilling til konkurranse i produksjon og omsetning, samt til en omfattende regulering av monopolvirksomheten i nettet. Dette har vært en vellykket politikk som har vært til det beste for forbrukerne, miljøet og samfunnet.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre mener at det er behov for en mer helhetlig gjennomgang av energiloven enn det Regjeringen legger opp til. Dette gjelder særlig lovens formål og bestemmelser sett i forhold til utviklingen når det gjelder miljøhensyn, nye fornybare energikilder, utbygging av vannbåren varme mv. Disse medlemmer viser både til St.prp. nr. 19 (2000-2001), jf. Innst. S. nr. 67 (2000-2001), der Stortinget ba om en vurdering av et system som kunne se flere energikilder i sammenheng, og Budsjett-innst. S. nr. 9 (2000-2001), der Stortinget ba om en utredning av en ordning med pliktige grønne sertifikatsystemer på energiområdet. I begge tilfeller kan denne type omlegginger medføre endringer i regelverket på energiområdet.

Disse medlemmer vil derfor be om at Regjeringen kommer tilbake til Stortinget med en gjennomgang av energiloven og eventuelle lovendringer knyttet til disse spørsmålene i større bredde.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber Regjeringen foreta en gjennomgang av energiloven og fremme eventuelle lovendringer som sikrer at en kan se flere energikilder i sammenheng og som tar hensyn til utviklingen innen nye fornybare energikilder, utbygging av vannbåren varme mv.»

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre viser til behandlingen av St.meld. nr. 37 (2000-2001) om Vasskrafta og kraftbalansen, der disse medlemmer går inn for en større satsing på effekt, energioptimalisering, vannbåren varme og nye fornybare energikilder, noe som tilsier endringer i lovverk og forskrifter. Disse medlemmer vil komme tilbake til dette.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet mener at det er fortsatt mulig å gå videre i retning av å sikre lovens intensjon, og mener at Regjeringens forslag delvis følger dette opp.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil påpeke at til tross for mye velvilje har det ikke vært en særlig stor vekst i bruk av vannbåren varme. Det betyr at det er behov for å stimulere dette ytterligere. Et naturlig tiltak er å øke tilskuddene til bygging av infrastruktur, samt å gi pålegg i lovverk og forskrifter. Dette medlem ber derfor Regjeringen om å gi påbud om vannbåren varme i større private og offentlige nybygg og ved større rehabiliteringer, jf. kongelig resolusjon 14. september 1998 om statlige nybygg og tilbygg over 1 000 m².

Dette medlem viser også til at sparepotensialet for energieffektivisering av bygninger i Norge, ifølge bl.a. NELFO er på 14 TWh (tilsvarende 25 Alta-kraftverk). Dette potensialet kan bl.a. realiseres gjennom anvendelse av moderne styringsteknologi for optimal styring av anlegg for belysning, varme, kjøling og ventilasjon. Dette medlem viser i denne sammenheng til Statoils administrasjonsbygg i Sandvika, hvor selskapet siden 1997 har spart 37 pst. av energiforbruket gjennom holdningsarbeid og installasjon av sentralt driftskontrollanlegg for lys, varme, kjøling og ventilasjon. Det er derfor nødvendig å justere byggeskrifter og tekniske forskrifter som bedre ivaretar effektiv energibruk.

Dette medlem mener det er behov for å se om dereguleringen i energisektoren fungerer etter prinsippet om å sikre og styrke den samfunnsmessige styringen. Det er en klar tendens til at flere større utenlandske aktører styrker sin posisjon. Særlig har Lyse inngått i forhandlinger om salg til det tyske selskapet EWE (EON eier 25 pst. i selskapet). Tendensen er klar. Det går mot færre, men større selskaper, noe som på sikt kan føre til at private selskaper oppnår en tilnærmet monopolsituasjon, i det minste i enkelte områder. Slik sett kan det se ut til at den såkalte frie konkurransen fører til sin egen motsetning. Det er jo en drømmesituasjon for aksjonæren, men kan bli kostbart for kunden. Dette medlem ønsker å begrense denne tendensen gjennom en styrking av det offentlige

ges andeler i markedet. Dette kan skje gjennom Statkraft, slik stortingsflertallet nylig bestemte, men også kommunene bør tilbys betingelser som gjør at disse offentlige eierne kan styrke sin posisjon. Det vil selvsagt i denne sammenheng være naturlig å vurdere en innstramning av konsesjonsregelverket.

På denne bakgrunn foreslår dette medlem:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag som ytterligere begrenser mulighetene til å privatisere eierskapet i kraftsektoren.»

Komiteen har forståelse for at departementet foreslår myndighet overført fra kongen i statsråd til departementet, men vil påpeke at en slik endring understreker behovet for en klar rollefordeling mellom departement og utøvende statlige selskaper. Komiteen mener det er viktig at det er ryddighet mellom eier- og forvaltningsrollene.

§ 1-2 Formålsbestemmelse

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet og Høyre, viser til Regjeringens forslag til formålsparagraf og støtter denne.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre mener at miljøhensyn i større grad bør vektlegges i energilovens formålsparagraf.

Disse medlemmer vil derfor be Regjeringen, i forbindelse med den helhetlige gjennomgangen av energiloven, komme tilbake til Stortinget med forslag også til endret formålsparagraf, der miljøhensyn og energieffektivitet er bedre og mer spesifikt dekket.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med gjennomgangen av energiloven å fremme forslag til justering av energilovens formålsparagraf der miljøhensyn og energieffektivitet er bedre og mer spesifikt dekket.»

Komiteens medlemmer fra Høyre er enig i den foreslåtte endringen i paragrafen og vil understreke betydningen av at markedet, innenfor de rammene som loven representerer, i størst mulig grad sikrer den samfunnsmessig mest rasjonelle produksjonen og bruken av energi.

Disse medlemmer mener at et effektivt fungerende styringssystem forutsetter tillit til at myndighetene utøver god og ryddig forvaltning. Da er det

viktig at det er klar avstand mellom eier- og forvalterrollen. Disse medlemmer mener derfor at det fortsatt er mulig ytterligere å modernisere styringsmodellen og redusere detaljeringsgraden i forskriftene og retningslinjene.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er ikke enig i at «bruk» av energi skal inn i energiloven. Disse medlemmer ser på energi som en hvilken som helst annen handelsvare som fritt skal omsettes i markedet, og fritt skal kunne brukes av de som til enhver tid kjøper energien i markedet.

Disse medlemmer tar avstand fra den myte som er skapt om at norske husholdninger sløser med energi. Undersøkelser og statistikker viser at man i norske husholdninger ikke bruker mer energi enn i andre land vi normalt sammenligner oss med.

Disse medlemmer vil på bakgrunn av dette gå imot den foreslåtte endring av §1-2.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener at bruken av energi må styres ut fra overordnede miljømålsettinger, og at den ikke kan løsrives fra disse miljømålsettingene og kun overlates til markedet. Det er heller ikke tilstrekkelig å vise til andre lover som er spesielt rettet mot vern av viktige naturverdier, miljøverdier og kulturverdier. Dette medlem viser til at det er bred politisk enighet om at hensynet til miljøet må tillegges sterkere vekt enn tidligere. Det er nedfelt i vår miljøforvaltning at hver sektor skal ha et selvstendig ansvar for å ivareta miljøet innenfor sin sektor. Dette medlem mener at denne målsettingen best kan nås gjennom en aktiv, konkret integrering av miljøhensyn innen den enkelte sektor.

Målsettingen om at vi skal utvikle bærekraftige energisystem, inkludert produksjon og forbruk av elektrisk strøm, har bred oppslutning. Det er derfor viktig å få en formålsparagraf i energiloven som pålegger energiselskapene å ta ansvar for miljøet, i likhet med de kravene produsenter av en rekke andre varer og tjenester etter hvert er blitt pålagt gjennom lovverket, som forurensningsloven og produktkontrollloven.

Dette medlem mener at lovforslaget i sin nåværende utforming ikke godt nok ivaretar nasjonale målsettinger og internasjonale forpliktelser om natur og miljø, noe klagesakene i forbindelse med de planlagte kraftledningene på Sørvestlandet viser.

Dette medlem viser til vedtak i Odelstinget 27. mars 2001 om opprettelsen av ENOVA. Dette

vedtaket understreker behovet for at loven også legger vekt på effektiv bruk av energi.

På denne bakgrunn foreslår dette medlem at formålsparagrafen gis følgende ordlyd:

«§ 1-2 skal lyde:

Loven skal sikre at produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og effektiv bruk av energi skjer på en måte som er tilpasset naturens tåleevne og mangfold, og at disse aktivitetene foregår på en samfunnsmessig rasjonell måte, herunder skal det tas hensyn til allmenne og private interesser som blir berørt.»

§ 3-1 (Anleggskonsesjon), § 3-2 (Områdekonsesjon) og § 5-1 (Konsesjon for fjernvarmeanlegg)

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, har merket seg at Regjeringen foreslår å endre dagens krav i § 3-1 (Konsesjon på anlegg) og § 3-2 (Områdekonsesjon). I dagens lovverk kreves det *konsesjon for å bygge og drive anlegg* for produksjon, omforming, overføring og fordeling av elektrisk energi med høy spenning.

Flertallet har merket seg at Regjeringen foreslår dette endret slik at det bare skal kreves *konsesjon for å bygge og eie*. Tilsvarende endringer er foreslått i §§ 3-2 og 5-1. Hovedbegrunnelsen for disse endringene er ifølge Regjeringen at:

«En tilfredsstillende regulering videreføres selv om en endrer den konsesjonspliktige virksomheten fra å drive til å eie, *samtidig som det gir bransjen fleksibilitet i valg av driftsformer.*»

Flertallet vil utfra en helhetsvurdering av den nåværende situasjonen i kraftsektoren ikke gå inn for de foreslåtte endringene i *første ledd* i §§ 3-1, 3-2 og 5-1. Flertallet vil således beholde gjeldende formuleringer i første ledd i de tre paragrafene.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre tar opp Regjeringens forslag til endringer i første ledd i §§ 3-1, 3-2 og 5-1.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet er fornøyd med at regjeringen Stoltenberg her foreslår en helt nødvendig modernisering av lovverket. Forslaget vil innebære en økt konkurranse om driften, vedlikeholdet og beredskap på anleggene. Dette vil føre til en økt markedstilpassing som vil være til det beste for forbrukerne og samfunnet. Disse medlemmer er forundret over at Arbeiderpartiets stortingsgruppe her går imot denne

påkrevde moderniseringen, som Regjeringen med deres støtte ville fått flertall for i Stortinget.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Venstre vil understreke betydningen av at hensynet til driftssikkerhet, vedlikehold og beredskap blir ivaretatt. Disse medlemmer mener derfor at det bør stilles strenge krav for å sikre en sikker og hensiktsmessig drift i forbindelse med driftsbortsettelse. Disse medlemmer er ikke trygge på at Regjeringens forslag gir tilstrekkelig sikkerhet for dette. I § 3-4 nr. 5, jf. § 7-6 gis det adgang til å stille nærmere krav, uten at det gjøres klart at dette vil bli gjort. Det samme gjelder spørsmålet om tilstrekkelig kompetanse hos den eieren overlater driftsoppgaver til. Her gir loven også adgang, uten at det stadfestes at slike krav vil bli stilt. Departementet vil vurdere behovet for å regulere forholdet mellom konsesjonæren som eier og eventuelle operatører i lys av regelverket i arbeidsmiljøloven og lov om tilsyn med elektriske anlegg og elektrisk utstyr.

Disse medlemmer viser til behovet for trygghet, forutsigbarhet og sikkerhet i slike spørsmål. For å unngå at det skapes uklarhet om driftssikkerhet og kompetanse hos nye operatører, mener disse medlemmer at det i forskrift til energiloven bør stilles klare krav til sikker og hensiktsmessig drift, samt tilstrekkelig kompetanse i forbindelse med driftsbortsettelse.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber Regjeringen i forskrift til energilovens § 3-4 nr. 5, jf. § 7-6 nedfelle klare krav til sikker og hensiktsmessig drift, samt tilstrekkelig kompetanse i forbindelse med driftsbortsettelse. Slike krav bør være strenge, slik at det ikke kan skapes usikkerhet om driftssikkerhet, vedlikehold og beredskap.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti støtter ikke de forslag til endringer i §§ 3-1, 3-2 og 5-1 som foreslås. Ved å endre dagens konsesjonsbestemmelser fra å bygge og drive til bygge og eie slike anlegg, åpnes det for at entreprenørselskap kan overta hele eller deler av drift, vedlikehold og beredskap på anleggene. Disse medlemmer er kritisk til om det er nødvendig å gjøre disse endringene ut fra flere grunner. Dagens lovtekst er ikke til hinder for omstrukturering og effektivisering. Monopoldelen reguleres i dag effektivt av NVE, og produksjon og omsetning er konkurranseutsatt. Disse medlemmer viser i denne sammenheng til at det skjer omfattende omstilling av bransjen. Stortingets nylige behandling av Statkrafts rolle illustrerer dette godt, samt det fak-

tum at bare i løpet av år 2000 skjedde det eierskifter i kraftforsyninga tilsvarende ca. 50 mrd. kroner.

Disse medlemmer kan ikke se at Regjeringens forslag til endringer av §§ 3-1, 3-2 og 5-1 legger tilstrekkelig vekt på disse relativt klare og nylig vedtatte føringer. Den foreslåtte endring kan medføre omfattende outsourcing av oppgavene tilknyttet drift, vedlikehold og beredskap, og disse medlemmer kan ikke se at Stortinget har bedt om dette. Outsourcing kjennetegnes som regel heller ikke av at arbeidstakernes rettigheter styrkes. Disse medlemmer vil dessuten vise til at kraftforsyningen i dag har rutiner for arbeid med og fokusering på sikkerhet. Virksomhetene kjennetegnes i dag av medarbeidere med erfaring og kompetanse. Hvis dette miljøet brytes opp, kan mye av denne kompetansen forsvinne eller smuldre opp. Kraftforsyningen utgjør i dag høykompetente hjørnesteinsbedrifter i mange kommuner. Det vil bety både færre arbeidsplasser, frafall av kompetanse og reduserte inntekter og utviklingsmuligheter for kommunene. Nye aktører vil i tillegg kunne mangle lokal kunnskap, noe som kan svekke beredskapen og kunne føre til lengre utkobling ved havari. Med økende tendens til mer ekstremt klima vil dette kunne bli særlig merkbart. Dette vil spesielt ramme distriktene, men i mer ekstreme situasjoner kan resultatene bli merkbare over hele landet.

Disse medlemmer vil på denne bakgrunn gå imot de foreslåtte endringene i disse paragrafene, og beholde gjeldende formulering.

§ 4

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre vil peke på at koordinering av oppgavene knyttet til § 4-3 er tillagt Statnett SF, som gjennom lov om statsforetak § 4 er unntatt både fra forvaltningsloven og offentlighetsloven til tross for at en rekke oppgaver er av forvaltningsmessig karakter. Disse medlemmer ser det som uheldig at departementet i lovteksten foreslår at forvaltningsloven kap. IV-VIII ikke skal gjelde, og går imot dette. Disse medlemmer vil understreke at forvaltningslovens regler for veiledning, informasjonsplikt og klagebehandling må gjelde for all utøvelse av forvaltningsoppgaver.

§ 5A-1 (Systemansvaret)

Komiteen viser til at det åpnes for å gi forskrifter om systemansvaret hvor departementet tildeler myndigheten til å utøve systemansvaret på nærmere fastsatte vilkår. Komiteen er enig i dette, men vil tilføye at den som tillegges systemansvaret, må være nøytral og uavhengig i forhold aktørene i kraftmarke-

det. Dette ikke minst for å sikre pålitelig energiforsyning til alle deler av landet.

Komiteen viser til at dette bør skje i forskrift, jf. foreslått § 5A-1.

Vindkraft

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at det for tida er mange planer for vindkraftutbygging. Mange kommuner langs kysten blir berørt av dette ved at arealer bindes opp til et slikt formål. Kommunene mener det er viktig å få kompensasjon for dette gjennom skatter og avgifter slik som vannkraftkommunene i dag mottar. Dette medlem er enig i at denne utbyggingen bør kompenseres og ber om at dette blir vurdert og omtalt i budsjettforslaget for 2002.

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Kristelig Folkeparti, Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre:

Forslag 1

§ 3-1 første ledd skal lyde:

Anlegg for produksjon, omforming, overføring og fordeling av elektrisk energi med høy spenning, kan ikke bygges eller eies uten konsesjon. Det samme gjelder ombygging eller utvidelse av bestående anlegg.

§ 3-2 første ledd skal lyde:

Innen et område kan konsesjon gis for å bygge og eie anlegg for fordeling av elektrisk energi med spenning opp til et nivå som fastsettes av departementet.

§ 5-1 første ledd skal lyde:

Fjernvarmeanlegg kan ikke bygges eller eies uten konsesjon. Det samme gjelder ombygging og utvidelse av fjernvarmeanlegg.

Forslag fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre:

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringen foreta en gjennomgang av energiloven og fremme eventuelle lovendringer som sikrer at en kan se flere energikilder i sammenheng og som tar hensyn til utviklingen innen nye fornybare energikilder, utbygging av vannbåren varme mv.

Forslag fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre:

Forslag 3

Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med gjennomgangen av energiloven å fremme forslag til justering av energilovens formålsparagraf der miljøhensyn og energieffektivitet er bedre og mer spesifikt dekket.

Forslag fra Kristelig Folkeparti og Venstre:

Forslag 4

Stortinget ber Regjeringen i forskrift til energilovens § 3-4 nr. 5, jf. § 7-6 nedfelle klare krav til sikker og hensiktsmessig drift, samt tilstrekkelig kompetanse i forbindelse med driftsbortsettelse. Slike krav bør være strenge, slik at det ikke kan skapes usikkerhet om driftssikkerhet, vedlikehold og beredskap.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 5

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag som ytterligere begrenser mulighetene til å privatisere eierskapet i kraftsektoren.

Forslag 6

§ 1-2 skal lyde:

Loven skal sikre at produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og effektiv bruk av energi skjer på en måte som er tilpasset naturens tåleevne og mangfold, og at disse aktivitetene foregår på en samfunnsmessig rasjonell måte, herunder skal det tas hensyn til allmenne og private interesser som blir berørt.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Odelstinget til å gjøre slikt

vedtak til lov

om endringer i lov 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning og fordeling av energi m.m. (energiloven)

I

I lov 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning og fordeling av energi m.m. (energiloven) gjøres følgende endringer:

Lovens tittel skal lyde:

Om produksjon, omforming, overføring, omsetning, *fordeling og bruk* av energi m.m. (energiloven)

§ 1-1 fjerde ledd skal lyde:

Departementet fastsetter hvor stor ytelse eller hvor mange abonnenter et fjernvarmeanlegg skal ha for at loven kommer til anvendelse. Anlegg som unntas fra loven kan pålegges å knytte seg til andre anlegg etter bestemmelsene i § 5-3.

§ 1-2 skal lyde:

§ 1-2. (Formål)

Loven skal sikre at produksjon, omforming, overføring, omsetning, *fordeling og bruk* av energi foregår på en samfunnsmessig rasjonell måte, herunder skal det tas hensyn til allmenne og private interesser som blir berørt.

§ 1-4 skal lyde:

§ 1-4. (Statens anlegg)

Lovens bestemmelser i §§ 2-2 *annet og tredje ledd*, 3-2, 3-3, 3-5, 7-2 og 7-3 gjelder ikke for statens anlegg.

Nåværende § 2-1 oppheves.

Nåværende § 2-2 blir § 2-1 og skal lyde:

§ 2-1. (Søknad)

Søknad etter denne lov sendes *konsesjonsmyndigheten*.

For søknader som omfattes av plan- og bygningsloven av 14. juni 1985 nr. 77 kapittel VII-a skal konsesjonsutredninger vedlegges søknaden.

Søknaden skal gi de opplysninger som er nødvendig for å vurdere om tillatelse bør gis og hvilke vilkår som skal settes. *Departementet* kan fastsette hvilke opplysninger eller undersøkelser søkeren må sørge for.

Samtidig med søknad om kraftverksutbygging etter vassdragslovgivningen skal det som regel innsendes søknad om bygging av anlegg for produksjon, omforming og overføring av elektrisk kraft.

Søknad som tilfredsstillter kravene etter denne paragrafen skal legges ut i Norges vassdrags- og energidirektorat og i berørte kommuner eller annet høvelig sted i distriktet til gjennomsyn. Ved utleggelse fastsettes frist for å avgi uttalelse til *konsesjonsmyndigheten*. Utleggelse kan unnlates når det finnes ubetenkelig.

Kunngjøring av søknaden, en kort beskrivelse av planene, opplysninger om hvor søknaden er utlagt og fristen for å gi uttalelse skal rykkes inn i Norsk lysingsblad og i en eller flere aviser alminnelig lest i distriktet. Søkeren betaler utgiftene ved utleggelse og kunngjøring. Kunngjøring kan unnlates når det finnes ubetenkelig.

Offentlige organer og andre som tiltaket direkte gjelder, skal få søknaden tilsendt til uttalelse. Ved utsendelse fastsettes en frist for å avgi uttalelse til *konsesjonsmyndigheten*. Høring kan unnlates når det finnes ubetenkelig.

Behandlingen av en søknad etter denne lov kan utsettes i påvente av en *energiplan etter § 5B-1*.

Nåværende § 2-3 blir § 2-2.

§ 2-2 første ledd skal lyde:

Vedtak etter denne lov fattes av *departementet*.

§ 3-1 andre ledd skal lyde:

Departementet fastsetter hvor høy spenningen for et elektrisk anlegg skal være for at denne bestemmelse får anvendelse.

§ 3-2 skal lyde:

§ 3-2. (Områdekonsesjon)

Innen et område kan konsesjon gis for *bygging og drift* av anlegg for fordeling av elektrisk energi med spenning opp til et nivå som fastsettes av *departementet*.

§ 3-3 første ledd skal lyde:

Den som gis områdekonsesjon etter § 3-2 skal levere elektrisk *energi til* abonnentene innenfor det geografiske området konsesjonen gjelder for.

§ 3-3 *annet og fjerde ledd* oppheves. Nåværende tredje ledd blir *annet ledd*.

§ 3-4 skal lyde:

§ 3-4. (Vilkår)

For konsesjoner etter §§ 3-1 og 3-2 kan departementet gi nærmere forskrifter og fastsette vilkår:

1. *av hensyn til etterspørsel av elektrisk energi og til en rasjonell energiforsyning.*
2. *om påbegynnelse, bygging, utførelse, idriftsettelse, vedlikehold, drift og nedleggelse av det elektriske anlegget.*
3. *om utnyttelse av det enkelte kraftverk.*
4. *for å unngå skader på natur og kulturverdier.*
5. *om konsesjonærens organisasjon og kompetanse, kompetanse hos den som overlates driftsoppgaver og bestemmelser som regulerer bortsettelse av drift.*

Departementet kan i forbindelse med den enkelte konsesjon fastsette ytterligere vilkår dersom det finnes påkrevet av allmenne eller private interesser.

§ 3-5 første ledd skal lyde:

Departementet kan treffe vedtak om ekspropriasjon av anlegg for omforming, overføring og fordeling av elektrisk energi.

§ 4-1 skal lyde:

§ 4-1. (Omsetningskonsesjon)

Uten konsesjon kan ingen andre enn staten stå for omsetning av elektrisk energi. Departementet avgjør i tvilstilfelle om konsesjonsplikt foreligger.

For konsesjoner etter første ledd kan departementet gi nærmere forskrifter og fastsette vilkår om:

1. *den interne organisering og regnskapsførsel hos konsesjonæren.*
2. *markedsadgang for alle som etterspør netjtjenester ved å tilby ikke-diskriminerende og objektive punkttariffer og vilkår.*
3. *nøytral opptreden av netteier.*
4. *fastsettelse og beregning av tariffer og inntekter ved salg av netjtjenester.*
5. *informasjon til kunder tilknyttet konsesjonærens nett.*
6. *annen virksomhet i forbindelse med utbygging og utnyttelse av felles infrastruktur.*
7. *samordning av nett og netjtjenester.*

Departementet kan fastsette ytterligere vilkår dersom det finnes påkrevet av hensyn til allmenne interesser.

Departementet kan i særlige tilfeller dispensere fra bestemmelser eller vilkår som nevnt i annet og tredje ledd.

§ 4-2 annet ledd skal lyde:

I konsesjonen kan det settes vilkår dersom det finnes påkrevet av allmenne hensyn.

§ 4-3 skal lyde:

§ 4-3. (Måling, avregning og fakturering)

Departementet gir forskrifter om måling, avregning og fakturering.

Myndighet etter regelverket som nevnt i første ledd til å koordinere måling og avregning av kraftomsetning, tillegges den departementet utpeker under nærmere fastsatte vilkår. Den avregningsansvarlige skal sørge for at all innmating og alt uttak av elektrisk energi blir korrekt avregnet slik at det oppnås økonomisk balanse i kraftmarkedet.

Enhver som helt eller delvis eier eller driver nett, produksjon eller organisert markeds plass etter § 4-5, samt omsettere og sluttbrukere plikter å rette seg etter den avregningsansvarliges instruksjoner under avregningskoordineringen, samt følge de bestemmelser om måling, avregning og fakturering fastsatt i eller i medhold av denne lov. Avgjørelser som fattes av den avregningsansvarlige under utøvelsen av avregningsansvaret er unntatt forvaltningsloven kap. IV-VI og VIII.

Ny § 4-5 skal lyde:

§ 4-5. (Organisert markeds plass)

Uten konsesjon kan ingen andre enn staten forestå organisering eller drift av markeds plass for omsetning av elektrisk energi. Departementet avgjør i tvilstilfelle om konsesjonsplikt foreligger.

I konsesjonen kan det settes vilkår dersom det finnes påkrevet av allmenne hensyn. Departementet kan gi forskrift om aktørenes informasjonsplikt.

§ 5-1 andre og tredje ledd skal lyde:

Departementet kan fastsette hvor stor ytelse eller hvor mange abonnenter et fjernvarmeanlegg skal ha for at denne bestemmelse kommer til anvendelse.

Departementet kan fastsette at denne bestemmelse ikke får anvendelse på fjernvarmeanlegg som forsyner offentlige institusjonsbygg, større forretningsbygg, industriell virksomhet, borettslag eller boligsameier.

§ 5-2 skal lyde:

§ 5-2. (Vilkår)

For konsesjoner etter § 5-1 kan departementet gi nærmere forskrifter og fastsette vilkår:

1. *om påbegynnelse, bygging, utførelse, idriftsettelse, vedlikehold, drift og nedleggelse av fjernvarmeanlegget.*
2. *om konsesjonærens organisasjon og kompetanse, kompetanse hos den som overlates driftsoppgaver og bestemmelser som regulerer bortsettelse av drift.*

Departementet kan i forbindelse med den enkelte konsesjon fastsette ytterligere vilkår dersom det finnes påkrevet av allmenne eller private interesser.

§ 5-3 skal lyde:

§ 5-3. (Tilknytningsplikt)

Departementet kan pålegge ethvert fjernvarmeanlegg å knytte seg til andre fjernvarmeanlegg såfremt anlegget har et varmesystem som kan tilknyttes.

§ 5-4 fjerde ledd oppheves.

§ 5-5 annet og tredje ledd skal lyde:

Det skal gis melding til konsesjonsmyndigheten om priser og andre leveringsvilkår og endringer i disse fra konsesjonspliktige anlegg.

Enhver som er pålagt å tilknytte seg fjernvarmeanlegg etter plan- og bygningsloven § 66 a, har rett til å klage til konsesjonsmyndigheten over priser og andre leveringsvilkår. Konsesjonsmyndigheten kan gi pålegg om endringer av prisen eller leveringsvilkårene for øvrig.

Nytt kapittel 5A skal lyde:

Kap. 5A. Systemansvar, rasjonering og leveringskvalitet

§ 5A-1. (Systemansvaret)

Departementet gir forskrifter om systemansvaret.

Departementet tildeler myndigheten til å utøve systemansvaret på nærmere fastsatte vilkår. Den systemansvarlige skal sørge for at det til enhver tid er momentan balanse mellom den samlede produksjon og den samlede bruk av kraft hensett til kraftutvekslingen med tilknyttede utenlandske systemer.

Enhver som helt eller delvis eier eller driver nett, produksjon eller organisert markeds plass etter § 4-5, samt omsettere og sluttbrukere plikter å rette seg etter den systemansvarliges instruksjoner under systemansvaret, samt følge bestemmelser om systemansvaret fastsatt i eller i medhold av denne lov. Avgjørelser som fattes av den systemansvarlige under utøvelsen av systemansvaret er unntatt forvaltningsloven kap. IV-VI og VIII.

§ 5A-2. (Rasjonerings)

Departementet kan sette i verk rasjonerings, herunder tvangsmessige leveringsinnskrenkninger eller rekvisisjon, når ekstraordinære forhold tilsier det.

Departementet utpeker en rasjoneringsmyndighet som er ansvarlig for planlegging og administrativ gjennomføring av tiltak i forbindelse med rasjonerings etter første ledd.

Departementet gir forskrifter om planlegging og gjennomføring av kraftrasjonerings, rekvisisjon av kraft og tvangsmessige leveringsinnskrenkninger.

§ 5A-3. (Leveringskvalitet)

Departementet gir forskrifter om leveringskvaliteten i kraftsystemet og om informasjonsplikten i den forbindelse.

Nytt kapittel 5B skal lyde:

Kap. 5B. Energiplanlegging

§ 5B-1. (Energiplanlegging)

Den som har konsesjon etter §§ 3-1, 3-2 og 5-1 plikter å delta i energiplanlegging.

Departementet gir forskrifter og vilkår om planleggingen.

§ 6-1 annet og tredje ledd skal lyde:

Departementet skal samordne beredskapsplanleggingen og lede kraftforsyningen under beredskap og i krig.

Kraftforsyningens beredskapsorganisasjon kan også pålegges oppgaver i fred ved skade på kraftforsyningsanlegg som følge av naturgitte forhold, teknisk svikt, terror- eller sabotasjeaksjoner, samt i forbindelse med rasjonerings etter § 5A-2.

§ 6-1 fjerde ledd oppheves.

§ 6-2 skal lyde:

§ 6-2. (Vedtaksmyndighet)

Etter dette kapittel kan departementet treffe vedtak om sikring av kraftforsyningsanlegg mot skade som skyldes naturgitte forhold, teknisk svikt eller til siktede ødeleggelser i fred, under beredskap og krig. Sikringstiltakene kan også omfatte kraftforsyningens ledelse og drift.

§ 6-3 tredje ledd skal lyde:

Når særlige forhold tilsier det, kan departementet bestemme at også anlegg som ikke fyller de minstekrav som er nevnt i andre ledd, skal anses som anlegg av betydning for landets kraftforsyning.

§ 6-4 første ledd skal lyde:

Selskaper som driver virksomhet som omfattes av dette kapittel, kan pålegges for egen regning å sette i verk de sikringstiltak som departementet i hvert enkelt tilfelle finner påkrevd. Medfører gjennomføringen av et pålegg vesentlige utgifter for selskapet som ikke oppveies av motsvarende fordeler, fastsetter departementet det vederlag selskapet skal ha.

§ 6-6 skal lyde:

§ 6-6. (Meldeplikt)

Den som vil bygge, bygge om, endre eller utvide anlegg som nevnt i § 6-3, skal før arbeidet settes i gang melde fra til departementet for å få fastsatt de sikringstiltak som skal gjøres ved anlegget. Meldingen skal være vedlagt de planer, beskrivelser, tegninger og kart som er nødvendige for at vedtak kan treffes.

Eier eller bruker av anlegg er pliktig til å gi departementet og dem departementet gir fullmakt, de opplysninger de ber om, og adgang til anlegg mot gyldig legitimasjon.

§ 6-7 skal lyde:

§ 6-7. (Gebyr til dekning av utgifter)

Departementet kan bestemme at det skal utlignes gebyr til dekning av utgiftene ved beredskapsmyndighetens arbeid med kraftforsyningsberedskap. Utgiftene utlignes på eiere og brukere av de anlegg dette kapittel omfatter.

§ 7-1 skal lyde:

§ 7-1. (Kontroll)

Departementet kan gi de pålegg som er nødvendige for gjennomføringen av bestemmelser gitt i eller i medhold av denne lov. Departementet fører kontroll med at bestemmelser gitt i eller i medhold av denne lov blir overholdt. Utgiftene til kontroll knyttet til kapittel 3 og 5 og § 4-2 skal betales av konsesjonæren.

Den som har konsesjon skal påse at anlegget, driften av anlegget eller virksomheten oppfyller de krav som er fastsatt i eller i medhold av denne lov. Departementet gir forskrifter om internkontroll og internkontrollsystemer.

Enhver plikter å gi departementet de opplysninger av teknisk og økonomisk art som er nødvendige for utøvelse av myndighet etter denne lov. Departementet gir forskrifter om informasjonsplikten.

§ 7-3 skal lyde:

§ 7-3. (Overtredelse av vilkår og pålegg)

Ved overtredelse av denne lov eller bestemmelser eller pålegg gitt i medhold av loven, kan det fastsettes en tvangsmulkt som enten løper inntil forholdet er brakt i orden eller forfaller ved hver overtredelse.

Departementet kan fastsette en bestemt frist for gjennomføringen av pålegg etter kap. 6 og en daglig løpende tvangsmulkt til statskassen dersom fristen oversittes. Blir pålegget ikke etterkommet innen den fastsatte frist, kan departementet la pålegget utføre på vedkommendes bekostning.

Tvangsmulkt og utgifter til utføring av pålegg er tvangsgrunnlag for utlegg.

Dersom konsesjon er gitt på grunnlag av uriktige eller ufullstendige opplysninger om forhold av vesentlig betydning, eller konsesjonæren overtrer denne lov eller bestemmelser eller pålegg gitt i medhold av loven, kan konsesjonen trekkes tilbake.

Blir konsesjon for et anlegg etter kap. 3 eller kap. 5 trukket tilbake, skal det fastsettes en frist til å sørge for at anlegget blir overtatt av andre som lovlig kan drive det. Bestemmelsene i lov av 31. mai 1974 nr. 19 om konsesjon og om forkjøpsrett for det offentlige § 26 gjelder tilsvarende dersom fristen oversittes. For fjernvarmeanlegg kan det kreves at anlegget nedleg-

ges. Ved nedleggelse får bestemmelsene i § 5-6 tilsvarende anvendelse.

Dersom elektrisk kraft utføres eller innføres i strid med § 4-2 eller fastsatte vilkår for konsesjon, kan overføring av kraft avbrytes ved tiltak av det offentlige.

§ 7-6 skal lyde:

§ 7-6. (Forskrifter)

Departementet kan gi forskrifter til gjennomføring og utfylling av loven og dens virkeområde.

Departementet kan gi de forskrifter som er nødvendig for ivaretagelse av Norges forpliktelser etter EØS-avtalen.

II

I lov 14. desember 1917 nr. 16 om erverv av vannfall, bergverk og annen fast eiendom m.v. og lov 14. desember 1917 nr. 17 om vasdragsreguleringer endres betegnelsen «Norges vassdrags- og energiverk» i alle bestemmelser hvor den forekommer til «Norges vassdrags- og energidirektorat».

III

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 23. mai 2001

Tore Nordtun
leder

Hallgeir H. Langeland
ordfører

Aud Blattmann
sekretær